

Helse, dødelighet og teknologisk utvikling

Studieforberedende, historie, vg2 og vg3

Til lærer

Undervisningsopplegget legger til rette for refleksjon omkring endring i kunnskap om helse og helseteknologi, og hvordan dette har påvirket mennesker tidligere, i dag og hva det kan bety i fremtiden.

Dette opplegget består av aktiviteter, oppgaver og felles diskusjonsspørsmål. Velg de som passer best for klassen og tiden som er til rådighet.

Kompetansemål

[Historie, Vg3 Studieforberedende](#)

- reflektere over hvordan teknologiske omveltninger fra den industrielle revolusjonen til i dag har endret menneskers liv og formet forventninger til framtiden
- gjøre rede for tanker og ideologier som har ligget til grunn for politiske omveltninger fra opplysningstiden til i dag og vurdere betydningen av disse for menneskers muligheter til demokratisk deltakelse

[Historie, Vg2 Studieforberedende](#)

- gjøre rede for viktige endringer i hvordan mennesker har skaffet seg mat og brukt naturressurser, og vurdere betydningen av dette for mennesker og et bærekraftig samfunn
- presentere viktige demografiske endringer og vurdere årsaker til disse endringene og virkninger av dem for mennesker og samfunn

Vurdering gjøres med utgangspunkt i [Kjennetegn for måloppnåelse, historie](#)

Gjennomføring

Start timen med å bruke 10 minutter på enten å spille dataspillet Elefantapoteket, eller å lage 1600-tallstannkrem. Bruk så 5 minutter på å diskutere det første felles diskusjonsspørsmålet.

Elevene gjør så de to individuelle oppgavene. De løses skriftlig, og krever at elevene innhenter, leser og reflekterer over informasjon. Avhengig av tid kan oppgave 1 og 2 gjøres på skolen, eventuelt kan oppgave 2 gjøres som lekse. Alternativt kan oppgave 2 utelates.

Sett av 5 minutter på slutten av timen til å diskutere det andre felles diskusjonsspørsmålet.

For å kunne lede de felles diskusjonen, og svare på spørsmål anbefales det å les gjennom teksten Helse, dødelighet og teknologisk utvikling (Vedlagt) på siden, samt de lenkede tekstene. Denne teksten kan også deles ut til elevene om lærer tenker det er egnet.

Aktiviteter

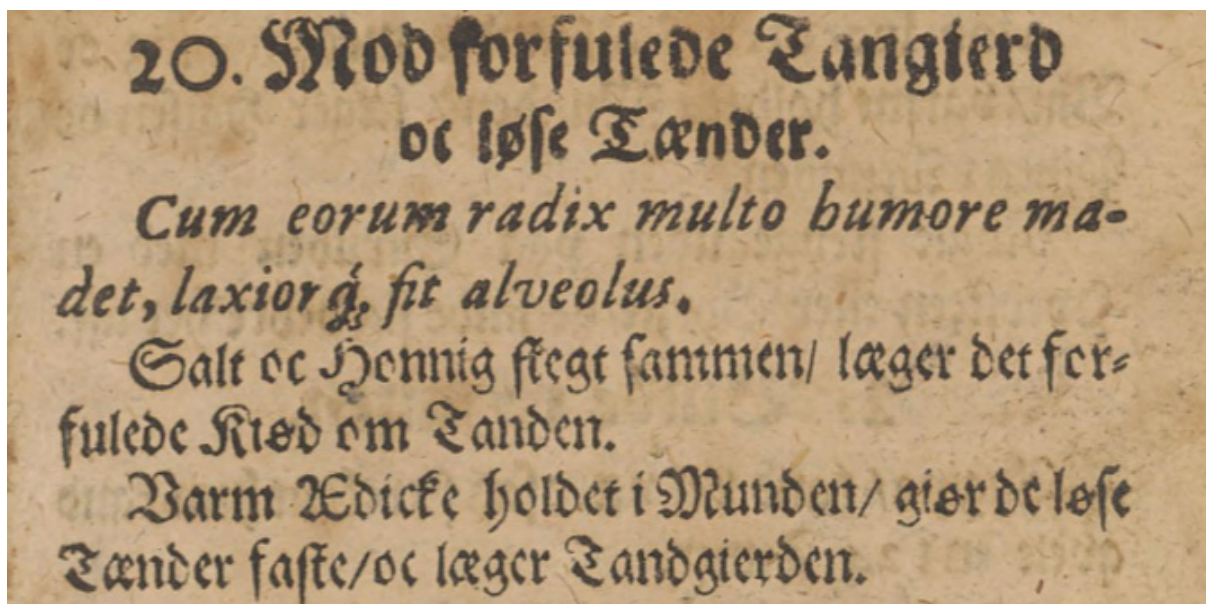
Aktivitet 1

Spill spillet Elefantapoteket

I Elefantapoteket er du apotekeren, og skal hjelpe pasienter. Se etter, og lytt til, symptomene, og finn den beste medisinen i Farmakopeén, medisinhandboken. Elefantapotek-spillet finner du her: oslo1680.no/elefantapoteket

Aktivitet 2

Lag 1600-tallstannkrem

Oppskrift 1

Stek salt og honning sammen. Legg blandingen på tennene

Oppskrift 2

Varm opp eddik i en liten gryte. Når den er passe varm, hell den i en kopp. Ta den varme eddiken i munnen. Ikke svelg, men hold den i munnen. Gjerne skyll litt frem og tilbake.

Felles diskusjoner

Diskuter i fellesskap etter aktivitet

Tenker dere at 1600-tallets medisiner gjorde folk friske, eller beskyttet, mot sykdom?

Diskuter i fellesskap etter oppgaveløsning

På 1600-tallet grep staten inn for å forhindre spredning av epidemiske sykdommer. Sammenlign situasjonen på 1600- og 1700-tallet med hvordan den norske stat tok grep under koronapandemien.

- A. Hvilke likheter og forskjeller finner du?
- B. Hvilke tiltak/midler ble brukt for å stanse pandemien som ikke eksisterte på den tiden?
- C. På hvilke måter kan dagens teknologiske framskritt innen medisin ha påvirket dødeligheten den gang?

The alchemist, David Teniers the Younger, c. 1650

Til eleven:

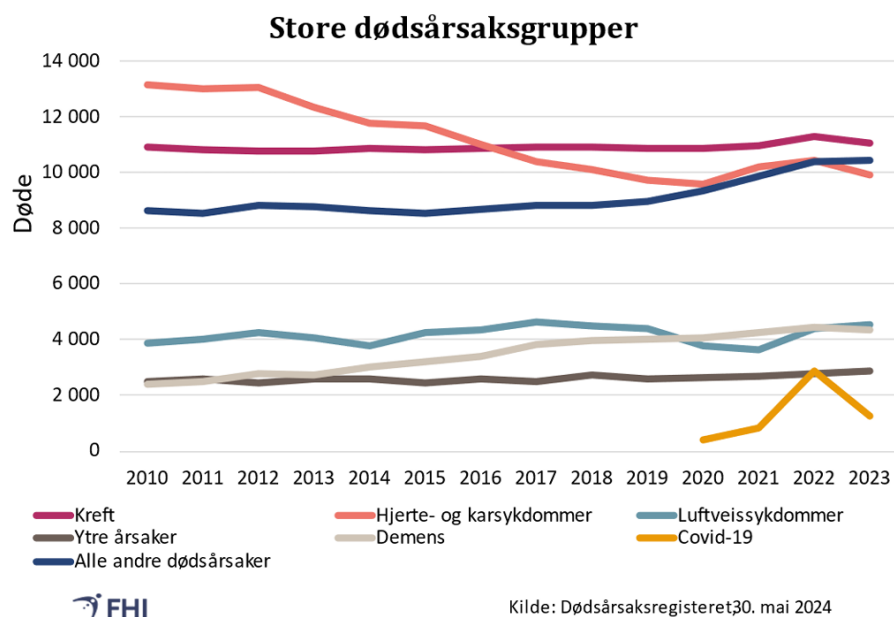
Oppgave 1

På 1600-tallet døde omtrent halvparten av de som ble født, før de fylte 15 år. I dag er det bare 0,3% av de som blir født som dør før de fyller 15 år.

Bruk læreboka og andre ressurser for å undersøke hvilke teknologier eller samfunnsendringer som har hatt størst innvirkning på fallet i dødelighet siden 1600-tallet.

Velg to, og skriv et avsnitt om hver av dem.

Oppgave 2

Kilde: Folkehelseinstituttet, Dødsårsaker 2023, s. 22

I dag er smittsomme sykdommer ikke lenger den vanligste dødsårsaken i Norge. Sykdommene vi nå dør av, er stort sett knyttet til alder eller livsstil; først og fremst kreft, fulgt av hjerte- og karsykdommer.

Både kreft, hjerte- og karsykdommer, luftveissykdommer og demens kan vi som individ til en viss grad, og i en del tilfeller også helt, unngå eller forsinke ved selv endre måten vi lever på.

Med utgangspunktet i læreboken og digitale resurser, skriv en kort diskuterende tekst om hvordan staten har gjort helse og sykdomsforebyggende tiltak fra 1600-tallet til i dag. Hvilke tiltak tror du vi kan forvente oss i fremtiden?